

ПОВСЯКДЕННІСТЬ

Оксана ГОДОВАНСЬКА

ПОВСЯКДЕННІСТЬ (НЕ) ТОТОЖНА ЕТНОГРАФІЧНОМУ ПОБУТОПИСАННЮ

Oksana Hodovanska

EVERYDAY LIFE IS (NOT) IDENTICAL
TO ETHNOGRAPHIC DESCRIPTION
OF EVERYDAY LIFE

The author examines the concept of «everyday life» as an element of human existence, which is analyzed in the works of Ukrainian researchers in various humanitarian disciplines. The article defines the similarities and differences of the concept of «everyday life» with an all-encompassing ethnological notion of everyday life.

Keywords: the concept of «everyday life», mode of life, privacy, everyday history, ethnography.

© О. ГОДОВАНСЬКА, 2015

Після здобуття державної незалежності України та завершення доби тотального домінування радянської ідеології в гуманітаристиці науковці отримали доступ до світових інтелектуальних ресурсів. Мова йде, насамперед, про нові напрацювання в історико-антропологічних дослідженнях, обмін якими був цілковито неможливий в системі радянської закритості. Серед цього багатоманіття течій і напрямків, методологічного плюралізму, однією з помітних тенденцій сучасної української історичної науки є звернення дослідників до історії повсякденного життя людини. За декілька десятиліть опрацювання цього напрямку в гуманітарній науці Європи, США та Росії можемо стверджувати про значну кількість концептуально осмислених теоретичних робіт і чималий доробок прикладних досліджень.

В сучасній українській історичній науці і в суміжних дисциплінах дослідницький інтерес до історії повсякденності і до повсякденності як теоретичного концепту переріс у сталий науковий напрямок. Тим паче, що це історико-антропологічне спрямування набуває різноманітних підходів у різних країнах світу, при тому зберігаючи багато спільного в своїй основі.

На підтвердження думки про незмінний науковий інтерес до дослідницького поля повсякденності пропонуємо звернути увагу на поступове заповнення вченими України термінологічних лакун і методологічних підходів, на маркування прикладних досліджень тощо.

Не ставлячи собі за мету здійснити поглиблений історіографічний аналіз, продемонструю наявність кола дослідників, які впродовж уже кількох років працюють «на полі» повсякденності. Розпочати можна із міркувань Олександра Удода про актуальність історії повсякденності, що «полягає в необхідності реалізації двох методологічних (наукових) «суперзавдань»: по-перше, подолати відставання вітчизняної історичної науки від зарубіжної (європейської) і, по-друге, використати досвід власної історіографії (особливо XIX ст. — початку XX ст.) щодо людинознавчої тематики, що перегукується сьогодні з методологією історії повсякденності» [13, с. 18]. Важливим, на мою думку, є міркування у визначенні предмета історії повсякденності про зміну перспективи: від політичної історії до історії соціальної; від глобального до локального; від «сильних світу» до пересічних учасників історичного процесу. Прихильники цього напрямку намагаються зрозуміти і проаналізувати мінливі відчуття, переживання, поведінку людей, вплив на них соціальних структур і процесів, їхне

розуміння цих структур і процесів. Одночасно вчений звертає увагу на ставлення до об'єктів дослідження повсякденності як до співавторів, до діалогу дослідника і досліджуваного не тільки в сенсі прямого діалогу з людиною, що дає інтерв'ю, а й діалогу з документами [13, с. 25].

Ольга Коляструк на основі аналізу української історіографії наголошує на тому, що нинішнє постановлення напряму не слід тлумачити як наслідкове експортування (з Заходу чи Росії) або зводити до наздоганяючої тенденції вітчизняної історичної науки, а відновлення тривкості людинознавчого напряму класичної української історіографії, репресивно перерваного в часи сталінізму [7, с. 6,8]. Ця сучасна дослідниця, розглядаючи завдання у дослідженні повсякденності різними науковими галузями гуманітарного знання, узагальнює: «Кожна з наукових галузей має свій фокус прочитання повсякденності, тому й вкладає в його розуміння відповідний смисл і значення, має свій дослідницький інструментарій та методологію вивчення. У кожній науковій галузі можемо віднайти різні визначення повсякденності, що є виправданими в них з огляду на мету наукового дослідження й інструментально-прикладну доцільність» [6, с. 25—26]. Рівночасно вчена пропонує власне визначення повсякденності, з історичної точки зору, — «це цілісний соціокультурний життєвий світ, безпосередня самоочевидна умова людської життєдіяльності по забезпеченню своїх потреб, історична реальність, в якій здійснюється безпосереднє і опосередковане (через предмети культури) спілкування людей, виникає їх спільний, комутативний світ, що уможливорює наріжну історико-культурну форму соціалізації людини. У спілкуванні, в постійно відновлюваному контакті, зв'язках людей виникає і формується дійсність, повсякденність, її провідні складові, не предмети і процеси самі по собі, а людський зміст. Надані речам і стосункам значення складають суцільне полотно буденної дійсності» [6, с. 28].

Володимир Головка у своїй статті розглянув розуміння поняття повсякденності в західній соціологічній теорії та визначення його, що формулювалися істориками, внаслідок «переміщення» проблематики повсякденності в історичну площину. Його висновок радше нагадує риторичне запитання, а саме: «наскільки історія повсякденності (точніше, ті численні підходи, що виникли на її пізнавальному полі),

може забезпечити дослідника як фактографічним матеріалом, так і методологічним інструментарієм, і виступити як одна з головних складових історичного синтезу» [16, с. 100]. У тій же статті дослідник констатує, що в українській історіографії (та й у суміжних дисциплінах — соціології чи філософії) повсякденність не постає як певний методологічний напрям досліджень, одночасно майже немає продуктивного діалогу з проблем повсякденності між українськими істориками та їх колегами з царини соціології чи то філософії [16, с. 98].

У вітчизняному соціологічному теоретизуванні поняття повсякденність розкривається через концептуалізацію феномена приватності. Лідія Сохань розглядає соціальне життя людини у двох формах — суспільній та індивідуальній. Індивідуальне, у свою чергу, включає у себе приватне, особисте життя, інтимне і таємне. Приватне життя особистості можна розглядати у двох аспектах: по-перше, як соціальний і життєвий простір, середовище, в якому проходить це життя; по-друге, як саму систему життєдіяльності й цінностей людини, її економічної, соціальної, сімейно-побутової поведінки [12, с. 229].

Людмила Малес аналізує спільність понять (повсякдення, приватне та особисте життя), що породжується взаємонакладанням семантичних сфер, на перетині яких існує традиція. Повсякдення значною мірою присутнє у сфері приватного як більш охопленого традицією, а, точніше, мірою його традиційності. Приватне життя переважно асоціюється з домом, сімейним, а також особистим життям, воно залежить від індивідуальних рішень та, як правило, не передбачає сторонніх [9, с. 90].

Присутні в українській гуманітаристиці і філософські рефлексії концепту повсякденності. Олена Бочуля здійснює спробу локалізувати повсякденність в багатогранності людського буття, аналізувати інтерактивність творення повсякденного буття та окреслити коло елементів, які входять до структури повсякденного існування та мислення. На її думку, повсякденна свідомість постійно виходить за межі повсякденного буття, оскільки не лише виявляє реальність повсякденності, а й адаптує до себе сфери неординарної діяльності та комунікації. Повсякденність як сфера реальності є незамкнутою саме завдяки свідомості, яка вводить у повсякденність нові структури, а понятійно-категоріальний рі-

вень значення слова «повсякденність» охоплює природно-тілесне й особистісно-суспільне буття людини, що є необхідною передумовою, спільним компонентом усіх решти форм людської діяльності, зокрема й тих ситуацій, сфер діяльності, які категоріально визначимо як поза- чи над-повсякдення [2, с. 121—122].

Михайло Галушко у своєму авторефераті дисертації на тему «Філософсько-антропологічний зміст феномена «повсякденність» в горизонті життєвого світу» стверджує, що невизначеність — характеристика повсякденності, яка свідчить про те, що розуміння стійких структур повсякденного порядку припускає перманентну залученість до його способів здійснення, а, отже, порядок буття повсякденного сприймається як загальнозрозумілий. Але, з іншого боку, включеність у повсякденність заперечує наявність рефлексивних процедур (зусиль). Останні припускають порушення звичайного сприйняття або комунікації й спрямовані на поновлення смислотворення [3, с. 12]. Аналіз філософсько-антропологічних теорій дає змогу виявити обумовленість повсякденності певним культурним контекстом та можливість генези змісту повсякденності на тлі західноєвропейської традиції філософування взагалі та в умовах трансформації неklasичного ідеалу раціональності зокрема. Проявлення концепту «повсякденність» як елементу людського буття можливе виключно у системі перетинів, зв'язків, стосунків, що сполучають різні сфери життєвого світу.

Здійснивши далеко не повний огляд української історіографії можу аргументовано стверджувати про наявність значної кількості сучасних дослідників, які працюють у парадигмі повсякденності. Зумисне наводжу приклади досліджень із різних і, одночасно, близьких гуманітарних дисциплін, з метою переконати у необхідності розширення методів дослідження повсякденності шляхом запозичення з інших суспільних дисциплін. Загально зрозуміло, що мова йде не про просте перенесення методів, а про використання досягнень інших дисциплін, використання їх теоретичних схем, моделей, категорій, понять, аж до інтеграції на рівні конструювання міждисциплінарних об'єктів. Тим паче, що характерною ознакою досліджень повсякденності є відмова від вироблення єдиної універсальної теорії і абсолютної моделі повсякденного життя.

Одночасно запрошується один з висновків із запропонованих наукових напрацювань — про пошук власного українського «крою» в руслі цього дослідницького напрямку, хоча б з огляду на міркування окремих вчених про існування ґрунтового опертя в українській історіографії дорадянського (йдеться про спроби реанімувати людинознавчі традиції вітчизняної історичної школи ХІХ ст.) і ранньорадянського періоду, що не виключає, як подібність, так і відмінність його (українського «крою») від загальноєвропейського чи російського (особливо з огляду на спільне радянське минуле). Значний інтерес до «поля» повсякденності в Україні можна пояснити і як «запізнале» включення в історико-антропологічний «поворот», що розпочався з кінці 60-х рр. ХХ ст. у світовій гуманітаристиці. Також можу констатувати наявність паралельних «потоків» при вивченні повсякденності українськими вченими, представниками різних наукових дисциплін, насамперед історії, філософії та соціології.

Однак при написанні цієї статті я поставила собі за основну мету продемонструвати співзвучність концепту «повсякденність» із загальновідомими: всеохопним етнологічним поняттям побутописанням, етнографією побуту, одночасно, звернути увагу на суттєві відмінності між ними, що в координатах повсякденності яскраво проявляються. Побут — це одна з визначальних категорій в етнографії, яку отожднюють з життєдіяльністю, що характеризується умовами й способами задоволення визначених матеріальних і духовних потреб, що сприяють поновленню фізичних та духовних сил людини, їх розвитку. Побут — це і сукупність умов, засобів, форм і способів задоволення матеріальних і духовних потреб членів суспільства, які історично змінюються, проявляються у певному укладі чи способі життя і залежать від рівня розвитку виробництва, суспільно-економічних відносин, загального стану культури певного народу [15, с. 134]. Поділяю міркування тих дослідниць, які наполягають на інтелектуальній продуктивності дослідницького «союзу» істориків, етнологів та соціологів (а я б доповнила ще й філософами) якраз на «полі» повсякденності, що надає вченим сприятливі умови перехресного проникнення у «жвавий» рух такого функціонального явища, як повсякденність [11, с. 25]. І убезпечить дослідників повсякденності від описового відтворення щоденних

реалій людського буття. Тим паче, що справою етнологів є опис побутового життя народу у комплексі з вивченням традиційно-побутових компонентів культури (звичаїв, вірувань, обрядів, ритуалів).

Одним з перших, хто запропонував дослідницьку програму на зближення історії та етнології, був представник молодшої генерації школи «Анналів» Жак Ле Гофф ще у 70—80-х рр. ХХ століття. Остання, на думку французького вченого, насамперед модифікує уявлення про всесвітню історію, вона веде до радикального звільнення від події, таким чином реалізуючи ідеал «не-подієвої» історії або, швидше за все, вона пропонує історію, що є набором повторюваних чи очікуваних подій, релігійних свят і церемоній, пов'язаних з біологічною та сімейною історією: народження, весілля, смерть [8, с. 200]. Важливим, на мою думку, для розкриття мети розвідки є висновок Жака Ле Гоффа про те, що етнологічна точка зору пропонує історичну новий документальний матеріал, відмінний від того, до якого він звик. Етнолог зовсім не цурається письмових документів, але він зустрічає їх настільки рідко, що його методи вибудовуються на тому, щоб обходитися без них. Таким чином, мета історика заглибитися в аспекти повсякденного життя людини, яка не обтяжує себе писаниною, у світ без текстів і письма [8, с. 211]. Отож, «союз» етнології та історії відкриває нові перспективи у дослідженні повсякденності.

Одночасно надзвичайно важливим у згадуваному мною інтелектуальному «союзі» є паритетність, тримання в полі зору рівноцінно двох або кількох цілей наукового пошуку. Оскільки можна піддатися додатковій спокусі — зійти на вторований шлях чітко окреслених дисциплінарних методологічних засад. При роботі із поняттям повсякденності можна наразитися на проблему співвідношення з іншими категоріальними означеннями сфер, що дуже близькі до повсякдення — насамперед йдеться про побутописання. В одному випадку побут поглинає сферу повсякденності, в іншому — є лише її проявом, характеристикою. Якщо схибити, то побутописання етнографів налаштує на аналіз предметно-речового щоденного оточення людини як характеристики її культурних потреб; на розвиток практичних навичок і естетичних смаків, адже за своєю прямою функцією предмети побуту належать до сфери людської життєдіяльності, її практичних

передумов, її раціоналізації, комфорту, задоволення життєвих потреб.

Підтвердженням суголосності повсякдення ↔ побутописання є наукові роздуми дослідника Тараса Нагайка про те, що побутове повсякдення та суспільне життя утворюють єдине неподільне ціле, через це побут, що має в основі матеріальне, предметно-речове забезпечення людини, розглядається невід'ємним від соціально-політичних та ідеологічних процесів. Розмежування означених складових у дослідженні або ж виключення однієї з них, на переконання вченого, є неправильним, оскільки терміни «побут», «повсякденність», «повсякденне життя» мисляться як синоніми [10, с. 45]. У тій же статті дослідник пропонує основні складові повсякденного життя людини «структури повсякденності» — це житло, одяг, харчування, медичне забезпечення, культурне обслуговування тощо.

Лілія Шаповалова наголошує на посиленні інтересу до осмислення феномена побуту з боку соціальної філософії, представники якої намагаються «піднятися» над конкретними фактами і з позицій міждисциплінарного підходу дослідити побут у контексті широких зв'язків і відносин. Однак її висновок зводиться до того, що на понятійному рівні побут загалом розуміється як устрій повсякденного людського життя і в широкому значенні є синонімом повсякденності, а у вузькому сенсі побут ототожнюється з предметно-речовою реальністю, створеною людиною [15, с. 136].

На відміну від попередніх науковців Тетяна Заболотна застерігає від небезпеки зведення повсякденності до вузького поняття «побут». На її думку, дослідник повсякденності прагне з'ясувати вплив різноманітних неочікуваних подій на зміни в приватному, побутовому житті та відтворити багатоманіття індивідуальних реакцій на перебіг політичних подій. Центром аналізу стає мінливе життя людини з її щоденними турботами, а не виділені елементи духовної чи матеріальної культури, створені цією людиною (індивідом) [4, с. 39].

Згадуваний вже мною дослідник Олександр Удод також застерігає від спрощеного погляду на історію повсякденності — це аж ніяк не історія побуту, житла чи одягу. Історія повсякденності — це, перш за все, процес олюднення побуту, психологізація щоденного життя, ставлення людини до побутових проблем, до

влади, держави і суспільства в цілому через призму особистісного сприйняття умов життя [14, с. 7].

Отож повсякденність аж ніяк не складається з одних тільки матеріальних предметів і подій, з якими індивід стикається у своєму найближчому оточенні. Не можна говорити й про однозначну спрямованість повсякденності на певну практичну мету. Повсякденність виходить за межі вузько буденної практики, більше того, насичена багатьма утилітарно не потрібними моментами. Таким чином, повсякденність — царина дійсності, соціокультурна реальність, у якій людина може зрозуміти інших людей і спільно з ними діяти: тут виникає їх спільний, комунікативний світ, а сама повсякденність постає як специфічна форма соціалізації людини [1, с. 291—292].

Повертаючись ще раз до близькості понять повсякдення ↔ побутописання, а зрідка до їх ототожнення, доречно звернути увагу на семантику слова «повсякденність» і близьких до нього за значенням слів, виходячи з того, що мовний код впливає на рамки дослідницького поля. Не вдаючись у поглиблений етимологічний аналіз, варто наголосити, що як синонім до «повсякденності» може з'являтися слово «побут», у розумінні загального життєвого укладу, повсякденного життя. Вважається, що термін «повсякденність» як категорія запозичений з буденної мови, де слово знаходилося у практичному вжитку і в живій мові було органічним і зрозумілим, охоплювало чимало реалій, часто не пов'язаних між собою. Тому в науковій лексиці так важко досягти необхідної логічної впорядкованості і системності. Усталення поняття ускладнюється тим, що ним означається самоочевидна, зрозуміла, нічим не прикметна сфера, яка важко піддається формалізації [5, с. 8—17].

Головні відмінності між повсякденністю та етнографією побуту криються у розумінні значущості подієвої історії. Рухливий, мінливий час, точніше — часи, вплив безлічі несподіваних подій на зміни у приватному житті — предмет, що цікавить дослідника повсякденності, який намагається показати різноманіття індивідуальних реакцій на низку політичних подій. Побут завжди дещо «незграбний», «неповороткий», а повсякденність — рухлива, динамічна.

У повсякденності витають думки і почуття, зріють задуми, пориви і устремління людини. Ситуації, що породжують експериментування, виникають саме в буденності. Дослідника повсякденності цікавить, як

це відбувається. При цьому змінюється кут зору: спроба осягнути життєві плани людей «зсередини» і, одночасно, спроба зрозуміти побутову поведінку з огляду на норми і цінності досліджуваної культури.

Етнографічне відтворення побуту і його опис з елементами духовної народної культури зрідка приділяє увагу переживанням, психологічним процесам, емоційним відносинам окремих людей, особливо якщо такі не визначають найбільш поширений або типовий варіант реакцій. У центрі уваги дослідника повсякденності не просто побут, але життєві проблеми та їх осмислення тими, хто живе поруч або жив до нас, часом залишившись безіменним в історії [11, с. 28].

Історія повсякденності — на відміну від етнографії — ставить на перше місце не стільки власне опис матеріального предмета, але деталі ставлення до нього людей, всіх можливих колізій, які може спричинити його існування. Одна побутова деталь може допомогти досліднику відчутти те, що передавало на той момент «дух часу», співвіднести приватне існування людини з динамікою історичних подій. І якщо етнографія побуту намагається якомога точніше описати повторювані, стійкі деталі побутового життя у конкретному мікросередовищі, то дослідник повсякденності ставить завданням не просто фіксацію виявленого, але з'ясування механізмів появи новацій у вкорінених і звичних структурах, з'ясування рушійних сил у процесах зближення нового і традиційних норм соціальної дії [11, с. 30].

Насамперед, на основі історії, етнології, соціології та філософії є можливим розкриття смислів, структури і механізмів повсякденності, проведення аналізу буденності як чинної складової історичного минулого чи сьогодення. Можливо, повсякдення — це не тільки нова історична парадигма, а й одна з домінантних перспектив загальної «пост-історії».

1. Бойченко М.І. Повсякденності історичної / М.І. Бойченко // Історична наука: термінологічний і понятійний довідник. Навч. посібн. для студентів вищих навчальних закладів. — Київ : Вища школа, 2002. — С. 291—292.
2. Бочуля О. Повсякденність: загальний аналіз природи і структури / Олена Бочуля // Вісник Львівського університету. Серія філософські науки. — Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2012. — Вип. 15. — С. 120—128.
3. Галушко М.М. Філософсько-антропологічний зміст феномена «повсякденність» в горизонті життєвого сві-

- ту : автореф. дис. ... канд. філос. наук / Михайло Галушко. — Київ : Науковий світ, 2007. — 22 с.
4. *Заболотна Т.* Історія повсякденності — «панацея від усіх хвороб» чи пастка для історика? / Тетяна Заболотна // Історія повсякденності: теорія та практика : матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 14—15 трав. 2010 р. / упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю. — Переяслав-Хмельницький, 2010. — С. 38—43.
  5. *Коляструк О.А.* Зміст понять «повсякденність», «повсякденне життя», «історія повсякденності» / Ольга Коляструк // Нариси повсякденного життя радянської України в добу НЕПу (1921—1928 рр.): Колективна монографія / відп. ред. С.В. Кульчицький : в 2 ч. — Ч. 1. — Київ : Інститут історії України НАН України, 2009. — С. 8—17.
  6. *Коляструк О.А.* / Ольга Коляструк // Інтелекція УСРР у 20-ті роки: повсякденне життя / відп. ред. В.М. Даниленко. — Харків : Раритети України, 2010. — 386 с.
  7. *Коляструк О.А.* Історія повсякденності в сучасній українській історіографії / Ольга Коляструк // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика. Збірник статей / відп. ред. В.М. Даниленко. — Київ : Інститут історії України НАН України, 2012. — Вип. 17. — С. 5—9.
  8. *Ле Гофф Жак.* Другое средневековье: Время, труд и культура Запада / Жак Ле Гофф / под ред. В.А. Бабинцева ; 2-е изд., испр. — Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2002. — 328 с. — (Пер. с фр. С.В. Чистяковой и Н.В. Шевченко).
  9. *Малес Л.В.* Зміни та тяглість приватності у сучасному українському суспільстві / Людмила Малес // Соціальні виміри суспільства: Зб. наук. пр. — Київ : ІС НАН України, 2009. — Вип. 1 (12). — С. 87—96.
  10. *Нагайко Т.* Історія повсякденності: погляд на проблему / Тарас Нагайко // Історія повсякденності: теорія та практика : матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 14—15 трав. 2010 р. / упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю. — Переяслав-Хмельницький, 2010. — С. 43—48.
  11. *Пушкарева Н.Л.* «История повседневности» и этнографическое исследование быта: расхождения и пересечения / Наталья Пушкарева // Гласник Етнографского института САНУ. — Белград. — LIII — С. 21—34.
  12. *Сохань Л.* Стиль приватного життя особистості: цивілізаційний вимір / Лідія Сохань // Стиль життя: панорама змін / за ред. М.О. Шульги. — Київ : Інститут соціології НАН України, 2008. — С. 221—273.
  13. *Удод О.* Історія повсякденності: питання методології та історіографії / Олександр Удод // Повеєнна Україна: нариси соціальної історії (друга половина 1940-х — середина 1950-х рр.) : у 2-х кн., 3-х ч. — Кн. 1. — Ч. 1—2 / відп. ред. В.М. Даниленко. — Київ : Інститут історії України НАН України, 2010. — С. 17—39. — (Серія «З історії повсякденного життя в Україні», т. II).
  14. *Удод О.* Історія повсякденності як провідний напрям української історіографії / Олександр Удод // Краєзнавство. Науковий журнал / Національна спілка краєзнавців України. — Київ, 2010. — № 3 — С. 6—9.
  15. *Шаповалова Л.О.* Поняття побуту: сутність та структура / Л.О. Шаповалова // Гуманітарний вісник ЗДІА. Філософія. — Запоріжжя, 2010. — Вип. 42. — С. 131—137.
  16. *Головко В.* «Риба та м'ясо» історії повсякденності: теоретичні засади напряму / Володимир Головко // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. — Київ : Інститут історії України НАН України, 2007. — № 17. — С. 87—101. — Електронний ресурс. Режим доступу до статті: <http://history.org.ua/JournALL/pro/17/6.pdf>.
- Оксана Годованська*
ПОВСЯКДЕННІСТЬ (НЕ) ТОТОЖНА ЕТНОГРАФІЧНОМУ ПОБУТОПИСАННЮ
 Розглядається концепт «повсякденності» як елемент людського буття, що проаналізований у працях українських дослідників різних гуманітарних дисциплін. З'ясовані спорідненості та відмінності концепту «повсякденність» із всеохопним етнологічним поняттям побутописання.
Ключові слова: концепт «повсякденність», побут, приватність, історія повсякденності, етнографія.
- Оксана Годованська*
ПОВСЕДНЕВНОСТЬ (НЕ) ТОЖДЕСТВЕННА ЕТНОГРАФИЧЕСКОМУ БЫТОПИСАНИЮ
 Рассматривается концепт «повседневности» как элемент человеческого бытия, проанализированный в работах украинских исследователей различных гуманитарных дисциплин. Выясняется родство и различия концепта «повседневность» с всеобъемлющим этнологическим понятием бытописания.
Ключевые слова: концепт «повседневность», быт, приватность, история повседневности, этнография.